XEERKA

ASAASKA KOMISHANKA MAAMUL-WANAAGA

IYO

LA DAGAALANKA MUSUQMAASUQA

2011 - HARGEISA

Hordhac

(Golaha wasiirrada)

Dawlada iyo dadka reer Soomaaliland waxay aqoonsan yihiin in xumaanta musuqu uu wiiqo horumarka bulsheed, dhaqaale iyo siyaasadeeed ee dal kasta: -

Iyadoo la tixgelinayo ahmiyada ay leedahay in la abuuro dhaqan maamul wanaagsan iyo ummad ka nadiif ah dhamaan noocyada musuqa: -

Markuu arkay: Ka dib markii la arkay in hay'adaha dawlada uu ka dhex jiray musuq heer kasta ah, iskaashiga iyo habsami u shaqayntuna uu aad u liito;

Markuu tixgeliyey: Iyadoo la tixgelinayo, in inta badan hay'adaha dawladu aanay lahayn awoodii loo baahnaa iyo shaqo cad oo qeexan oo ay raacaan;

Markuu ku qancay : in aanay jirin sabab u diidaysa in hay'adahaasi yeeshaan xeer lagu aasaasayo oo leh awood cad oo qeexan, waxaa lagama maarmaan loo arkay in la aasaaso Komiishanka maamul wanaaga iyo la dagaalanka musuq-maasuqa si ay uga hawl gasho ayna u hagaan shaqadeeda mabaadii laga wada qayb qaadan karo, cad-cad, cadlaad ku dhisan, karti, la xisaabtan iyo saraynta sharciga

Markuu arkay: Iyadoo la tixgeliyey fulin la'aanta iyo baal marka siyaasadaha iyo shuruucda xadidan ee ka dhanka ah musuq-maasuqa iyo hab-maamulka toosan.

Sidaas darteed si waafaqsan Qoddobka **90**aad a (3) iyo Qoddobka **113**aad ee Dastuurka Soomaaliland, wuxuu u gudbinayaa Golaha wakiilada xeerkan.

Qoddobka 1aad
(Magac-dhawga Xeerka)

Xeerkan waxaa loogu yeedhayaa **"Xeerka Komiishanka Maamul wanaaga iyo la dagaalanka musuq-maasuqa ee 2011"**

Qoddobka 2aad:
(Fasiraad)

wixii aan Xeerkani si cad u qeexin, waxaa loo fasirayaa si waafaqsan shareecada islaamka, Dastuurka dalka, xeerarka kale ee la xidhiidha xeerkan iyo Xeerarka Caalamiga ah.

(Qoddobka 3aad)
(Komiishanka maamul wanaaga iyo La Dagaalanka Musuqmaasuqa)

Xeerkan waxa lagu aasaasay Komiishanka maamul wanaagga iyo la dagaalanka musuq-maasuqa oo leh shakhsiyad qanuuniya.

Qoddobka 4aad:
(Shuruudaha Xubnaha Xafiiska Komiishanka)

Qofka xubinta noqonaya Komishanku;

1. Waa inuu yahay muwaadin reer Soomaaliland ah.
2. Waa inuu muslim yahay, asluub wanaagsan bulshada ku dhex leeyahay.
3. Waa in Da'diisu aanay ka yaraan soddon (30) sanadood.
4. Waa inuu waxbarasho heer jaamacadeed haystaa, ama wax u dhigma.
5. Waa inuu lahaadaa waayo aragnimo Todoba (7) sanadood aan ka yarayn oo hogaamineed & Maamul.
6. Waa in aanu ku dhicin xukun Maxkameed oo kama denbays ah oo lagu muteysan karo ciqaab gaadhaysa 3 sanadood 5-tii sano ee u danbeeyey.
7. Waa inuu yahay xilkas, Akhlaaq iyo Dhaqan toosan, yahayna shakhsi ku sifoobay Dhexdhexaadnimo, Karti, Hufnaan iyo Daacadnimo.

Qoddobka 5aad:
(Shaqada iyo Waajibaadka)

Shaqada iyo Waajibaadka Komishanka Maamul Wanaaga iyo la Dagaalanka Musuqu waa:

1. U madax bannaanaanta xil-gudashadiisa, waxaana reeban talaabo kasta oo lagaga leexinayo xil-gudashadiisa.
2. Dersidda iyo qiimeynta nidaamka maamul ee Hay'adaha Dawladda iyo ka soo talo bixinta toosintiisa.
3. Ku wacyi-gelinta nidaamka toosan Hay'adaha Dawladda.

4. Kormeeridda hab-sami-u-socodka maamulka.
5. Baadhista iyo dabagalka galdaloolooyinka maamul.
6. Hubinta hirgelinta qorshe hawleedyada Hay'adaha Dawladda.
7. Soojeedinta barnaamijyada lagu horumarinayo maamul wanaagga, lagagana gaashaamanayo musuqmaasuqa.
8. Baadhista ku takrifalka awoodda maamul.
9. Baadhista ku takrifalka hantida Qaranka, isagoo la kaashanaya hanti-dhawraha Qaranka.
10. Hubinta iyo dabagalka ku dhaqanka saacadaha shaqada, isagoo la kaashanaya Hay'adaha ay khusayso.
11. U gudbinta Hay'adaha sharciga wixii faldenbiyeeda ee ka soo baxa baadhista.

Qoddobka 6aad:
(Magacaabista iyo Xilka qaadista Xubnaha Komishanka)

1. Komishanku waxa uu ka kooban yahay Shan (5) xubnood oo lagu soo xulay shuruudaha ku cad Qoddobka afraad (4[aad]) ee Xeerkan.
2. Xubnaha Komiishanka waxa magacaabaya Madaxweynaha Jamhuuriyadda Somaliland waxana cod hal dheeriya ku ansixinaya Golaha Wakiilada, waxaana xilka ka qaadi kara Madaxweynaha JSL.
3. Guddoomiyaha iyo ku-xigeenka xubnaha ayaa iska dhex dooranaya, waxay ku ansaxayaan cod hal dheeri ah.
4. Komishanku waxa uu yeelanayaa Agaasime guud oo Madaxweynuhu magacaabo, xilkana ka qaadi karo, marku la tashado komishanka.
5. Komishanku waxa uu u shaqaalayn karaa shaqaale si waafaqsan nidaamka shaqaalaynta hay'ada shaqaalaha dawlada, marka uu guddomiyuhu u arko lagama maarmaan gudashada xilka komishanka. Waxa xilka lagaga qaadi karaa taloobo anshax marineed si waafaqsan xeerka shaqaalaha dawlada.
6. Komishanku wuxuu yeelan karaa guddi la'talineed markii loo baahdo oo tiradeeda iyo mudada ay shaqaynayaanba komishanku go'aaminayo.

Qoddobka 7aad:
(Xarunta Komiishanka)

Komiishanka waxay xaruntiisu noqonaysaa Hargeisa, caasimada J.S.L, sidoo kale Komishanku waxa uu go'aansan karaa in uu gobolada kale ka furto xafiisyo, iyada oo ku xidhnaan doonta awoodooda dhaqaale iyo baaxada hawleed.

Qoddobka 8aad
(Dhaarta Xubnaha Komiishanka)

1. Madaxweynaha ayaa isugu yeedhaya xubnaha Komishanka, muddo 30 cisho gudahood ah marka Golaha Wakiiladu ansixiyo, fadhigooda ugu horeeya, waxaana si xubin-xubin ah u dhaarinaya xubnaha Komishanka Gudoomiyaha Maxkamada Sare.

2. Dhaarta xubnaha Komishanku waxa ay noqonaysaa; "***Waxaan ILAAHAY ugu dhaartay inaan mas'uuliyadda Komishanka u gudan doonno si caddaalad ah oo aanan ugu kala eexan doonin muwaadiniinta Somaliland iyo cid kasta oo shaqo u haysa Qaranka, xafidi doonana sirta Qaranka".***

3. Xubnaha Komishanku magacaabista ka dib si buuxda ayay u bilaabayaan hawsha xafiiska.

Qoddobka 9aad
(Bannaanaanshaha Xubinimada Komiishanka)

Xubinimada Komishanku waxay ku bannaanaan kartaa;

1. Xilka qaadista ku xusan qodobka 6aad .

2. Iscasilaad qoraal ah oo xubintu u gudbiso Madaxweynaha, ogaysiina siiso xubnaha kale ee Komishanka.

3. Geeri ku timaada.

4. Haddii xubinta ay ku cadaato dambi xadhigiisu gaadhayo muddo sadex (3) sano ah ama ka badan.

5. Haddii xubintu u gudan kari waydo xilkeeda sababo caafimaad darro awgeed oo ay cadeeyeen guddi dhakhaatiir ah oo ka diiwaangashan wasaarada caafimaadka.

6. Haddii xubintu ka maqnaato afar kulan oo xidhiidha ama 45 cisho gudahood oo is xiga shaqada Komishanka fasax la'aan **awgeed**.

Qoddobka 10aad
(Warbixin Sanadeedka Komishanka)

1. Iyada oo ay tixgalinayaan ujeedoyinka Komiishanka ee ku qeexan Qoddobka (5[aad]) ee xeerkan, Komishanku waa inuu Madaxweynaha u soo gudbiyo warbixin dhammaystiran oo khusaysa waxqabadkoodii sannadkaas ugu danbeyn dhammaadka bisha February sannad walba.

Qoddobka 11aad
(Xilka iyo Waajibaadka Guuddoomiyaha)

Guddomiyaha oo ah madaxa komishanka wuxuu masuul ka yahay;

1. Xilgudashada waajibaadka komishanka iyo habsami u adeegsiga awoodaha ku xusan xeerkan.
2. Maamullka guud ee komishanka iyo go'aan ka qaadashada anshaxmarinta shaqaalaha Komiishanka.
3. Waxa uu soo saari karaa wareegtooyin maamuleed si waafaqsan qoddobada maamulka guud, tababaradda, waajibaadka iyo masuuliyadaha xubnaha Komishanka iyo arrimihii kale ee uu u arko lagama maarmaan amma ku haboon maamul wanaagga hawlaha Komishanka iyo hubinta habsami u socodka hawlahooda.
4. Ku hadalka afka Komishanka, haddii aanu cid kale u igman.
5. Kormeerista, qiimaynta, toosinta shaqada Komiishanka iyo Go'aan qaadashada nidaamka shaqada Komiishanka.
6. Masuuliyada Guud ee ilaalinta iyo fullinta xeerkan.

Qoddobka 12aad
(Xilka iyo Waajibaadka Guddomiye ku xigeenka)

1. Ku simida maamulka Komiishanka marka uu maqanyahay Guddomiyuhu.
2. Waxa uu ka caawinaya gudoomiyaha habaynta hawlaha kala duwan ee shaqo.
3. Gudashada waajibaadka kale ee uu gudoomiyuha u xilsaaro.

Qoddobka 13aad
(Xilka iyo Waajibaadka Agaasimaha Guud)

Agaasimaha guud;

1. Waxa uu u xil saaranyahay hawl maalmeedka Komiishanka.
2. Waxa uu hoos yimaadaa Gudoomiyaha.
3. Waa madaxa shaqaalaha Komiishanka.
4. Waxa uu fullinayaa go'aamada komiishanka.
5. Waxa u si toos ah warbixinta u siiya Gudoomiyaha komishanka.

Qoddobka 14aad:
(Mushahrooyin iyo Gunnooyinka)

1. Xubnaha Komiishanku waxa ay xaq u leeyihiin in ay helaan mushaharooyin iyo gunnooyin lamaga maarmaanka u ah gudashadashada hawshooda.
2. Hab-maamuuska Xubnaha Komiishanku waxa ay la mid noqonaysaa ta Xubnaha Golaha Wasiirrada.

Qodobka 15aad
(Baadhista, xaqiijinta iyo warbixinaha la xidhiidha tibaaxaha maamul-xumada, wax-is-weydaarinta iyo ku-takri-fallada)

1. Komishanku markuu helo war tibaaxaya jiritaanka maamul-xumo ee ka jira hay'ad dawladeed ama in mas'uul dawladeed ku kacay wax-is-weydaarin ama ku-takrifal hanti ummadeed ama awood dawladeed, wuxuu ku tallaabsanayaa hubinta sida ay dhab ahaan wax uga jiraan warkaas;
2. Haddii uu Komishanku ku qanco in maamul-xumada, wax-is-weydaarinta ama ku-takri-falka hantida ummadeed ama awoodda dawladeed ee la galay ay mudan tahay in cid maxkamad lagu hor-geeyo, wuxuu ku war-gelinayaa Hanti-dhawrka Guud ee Qaranka si, isagoo raacaya Xeerka Hanti-dhawrka Qaranka, uu baadhis rasmi ah ugu sameeyo arrintaas, tallaabada sharci ee ku habboonna uu uga qaado.
3. Haddii ay Komishanka la noqoto in maamul-xumada, wax-is-weydaarinta ama ku-takri-falka hantida ummadeed ama awoodda dawladeed ee uu warkeeda helay aanay gaadhsiisneyn heer cid maxkamad lagu hor-geyn karo, wuxuu saxayaa dhalliilaha maamul ee jira iyo khaladaadka dhacay.

4. Hanti-dhawrka Guud ee Qaranku wuxuu Komishanka nuqul ka siinayaa natiijada baadhista arrin kasta oo uu ku soo war-geliyo Komishanku.

5. Haddii uu Komishanku ku qanci waayo natiijada baadhista ee Hanti-dhawrka Guud ee Qaranka, wuxuu warbixin uu ku faahfaahinayo sababta uu ugu qanci waayey natiijada baadhista Hanti-dhawrka Guud ee Qaranka u gudbinayaa Madaxweynaha.

Qodobka 16aad

(Xeerka loo Adeegsanyo Dembiyada Musuqmaasuqa)

Wax-ka-qabashada fal-dembiyeedyada la xidhiidha musuqmaasuqa waxa ugu mudan in loo adeegsado Xeerka La-dagaallanka Musuqmaasuqa, wixii meel looga waayana waxa loo raacayaa Xeerka Ciqaabta Guud ee Somaliland.

Qodobka 17aad

(Oogidda Dembiyada Musuqmaasuqa)

Fal-dembiyeedyada musuqmaasuq ee u sugma Hantidhawrka Guud waxa maxkamadaha awoodda u leh ka hor-oogaya Xeer Ilaalinta Guud.

Qodobka 18aad

(Dhaqan-galka Xeerka)

Xeerkani wuxuu dhaqan-gelayaa marka uu Madaxweynuhu saxeexo laguna soo saaro faafinta rasmiga ah ee dawladda.